

dra'; però és evident que hem de descartar aquella alternativa, per tantes raons, i també perquè no és pas l'únic valor que té aquest *mac* personal a l'illa: «es cotxer (un llaurador de matxos), qu'era un *mac* d'home, un home nàs com un baluart, va dir ---», Camps Merc. (*Folk. Men.* II, 50). És la comparació de pertot: de la cosa dura i boteruda amb un cap gros, amb un home voluminós, i del cap-gros amb l'home de cervell obtús.

DERIV.: *Macar*; *macaret*; *emmacar*: supra. Amb el NL men. *Macarella* (si bé més que dim. de *macar* sembla haver-se format a manera de derivació adjectiva fem. *platja mac-ar-ella*). *Macada* «pedrada» eiv. (Pérez Cabrero). *Macolí* 'pedreta': «se tiren bolletes de paper roegat i *macolins* que apleguen del jardí del claustre», AMAlcover (*BDLC* XI, 202); i a Manacor em contaven la rondalla resumible així «un *zigant* duia un *mokuli* a sa sabata: se'l va treure i això és la penya que ara en diuen El Castellet» (1963); *macolinada*; *macolinea*. *Macam*; *macolim*. *Maquet*. *Maquisada*. *Maqueu*; *maqueuar*.

Macarró 'pasta que es cuina' [1344], pres de l'it. *maccherone*, dialectalment *maccarone* id., que és probablement derivat de l'it. dial. *macco* 'farinetes' derivat sens dubte d'(*am*)*maccare* 'capolar, piconar'. A l'article MACARRÓN, DCEC/DECH, discuteixo detingudament no sols l'etimologia del mot en italià, sinó les raons de tota mena que obliguen a admetre que és manlleu de l'italià en totes les llengües romàniques. Val més remetre allà perquè es vegi extensament.

Aquí centrarem l'atenció en el fort arrelament del mot en cat., i la gran antiguitat que hi té documentada (comp. el cast., on no apareix fins a 1517), a penes inferior a la que se li ha assenyalat en la llengua d'origen [Boccaccio], que no pot estranyar-nos donat el descabdellament, domèstic i manufacturat, de les pastes de cuinar en aquell país i dels reports tan antics i íntims que hi tinguerem; tant que indueix a creure que és des del català que es transmeté a la llengua castellana, cosa majorment probable, en tant que aquí apareix també amb *-rr-*, com entre nosaltres, modificació enlloc tan natural com en la llengua que té tan vius els sufixos cpts. *-arró*, *-arri*, *-arret*, *-arriàs*: «triginta una gerras butiri; 14 arrovas *macharronum*, 4 saccos barbarescos farine, duos sacos semole», a. 1344 (*BABL* V, 294).

Macarrons naturalment figura en la traducció del *Corbaccio* per Narcís Franc (*BDLC* XVII, 73); «e fas cuynar *macarons*», *Canç. Roviola* (Girona, 1507, *NCl* LXV, 93.18); «escudella amb *macarrons*», *Maldà* (*Coll. B. V.*, 207). L'acc. nàutica 'els pals que es posen drets a la borda de la nau per assegurar-hi la falca' es comprèn per comparació de forma, es troba en català (*StPol*, 1929 ---) i en castellà [1587] i venia ja d'Itàlia (on, p. ex., la podem situar a Venècia, Boerio).

DERIV.: *Macarronada*; *macarronós* [Lab. 1840]. *Macarrònic* [Belv.], de l'it. *maccheronico*, i *Maccheronea*, aplicat al llatí caricaturesc barrejat amb romànic, i a poemes burlescos escrits en aqueix llenguatge [1490]: per comprendre aquest derivat, explicable en part per

una comparació com la de «llatí de cuina», però al mateix temps per altres camins semàntics, veg. l'exposició detallada en el citat article de la meua obra.

Alguna relació tenen amb això els a|j. cat. *macaroner*, *macarrona*, particularment usats a Menorca, en el sentit de 'brut, deixat': «dona més *macaronera* / que tu ets, ja no n'hi ha, / qu'ets arribat a posar / sa pinta dins sa pastera»; dita popular «dona g(ai)arda ['endreçada, curiosa'] - fu(s)ada, llarga; / dona *macarrona* - fuada redona», explicat «*macarrona* o *macarrònica*: bruta, descuidada --- roba *macarronada* o *feta un macarró*: roba mal aplegada, feta una bolla, una pilota», Camps Merc. (*Folk. Men.* I, 120, 297). Cosa semblant a Andalusia, on *macarroño*, *-oña*, adj. és definit «corrompido» pels gloss. de *Clemencia* de Fernán Caballero, però el text porta «para los 'ragos y *macarronos* de Villa-María» (amb err. tip. en un altre lloc) i Toro Gisbert (*RHisp.* XLIX, 494) suposa que vingui de «*macarse*: empezar a podrirse», però els mots menorquins i els italians explicats a l'article del DCEC proven que la relació amb *macar* és sols indirecta. a través de *macarró* 'pasta'.

¹ No tothom devia condescendir a usar aquest terme, llavors potser encara amb sabor massa popular, car el que usa Llull en semblants casos és *cascar*: «moltes vergues --- donaven dan a la persona en ço que la *casaven*, e no donaven sentiment de passió tant fortment com fahia una verga tan solament», *Blanq.* II, 14. — ² Sembla que ja hi hagi alguna dada ultra-arcaica inseparable d'això: *maccum* 'χοχκο-λάχανον' (cpt. de *λάχανον* 'verdura, hortalissa' i *κόκκος* 'gra') en els *Hermeneumata Montepessulana* transmesos per un ms. del S. IX, i alguns editors han suposat que un mot *maccus* 'farinetes de faves' es troba en el text de Lucili (*REW*, 5198), però això és verament molt dubtós (Graur, *Rom.* LIV, 505). — ³ Entre 20 exemples en compto 14 d'aquella província, només un de parisenc (Martial d'Auvergne), i 5 que no sé localitzar. És un detall d'importància, com sigui que així s'explica la conservació de *-cca*, que altrament seria indicatiu de procedència germànica tardana o altre manlleu estranger. —

⁴ La cosa comuna a totes les temptatives germàniques era partir d'una base postulada absolutament i sense bases concretes. Bruch (*ZRP* XXXIX, 202) es limitava a suposar un germ. **MAKŌN* germà del gr. *μάζω* 'jo pasto', del qual hauria derivat el germ. *MAKJO* que hom creu (inseguement) ètimon del fr. *maçon* 'paleta': cosa no sols ultra-hipotètica, sinó inacceptable semànticament i amb entrebancs fonètics (*-cc-* italiana). Vising (*ARom.* II, 24) partia del postulat inacceptable que els grups germànics inicials *SM-*, *SN-*, *SL-*, poden perdre la *s-* en romànic per via fonètica; i solament així (a base d'etimologies arbitràries o mots locals i recents) s'ho arreglava per posar com a ètimon el tipus *smacken* 'copejar' escandinau, angl. *mj.*, b-al. *mj.* i holandès. Gamillscheg intentà (en l'*EWFS*) salvar aquesta idea recordant que en certes arrels indoeuropees alternen formes en consonant inicial amb formes amb *s-* líquida,